

МОЖЛИВОСТІ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АРХІВНОГО ФОНДУ ЦИФРОВИМИ АУДІОВІЗУАЛЬНИМИ ДОКУМЕНТАМИ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ

*Ємельянова Т.О., заступник директора ЦДКФФА
України ім. Г. С. Пшеничного*

Типові проблеми, що виникають при формуванні НАФ цифровими аудіовізуальними документами:

- Термінологічна та типологічна невизначеність.
- Недоліки і пробіли в нормативній базі.
- Слабка матеріально-технічна база архівів.
- Недостатній рівень підготовки працівників архівів у роботі з цифровими аудіовізуальними документами.

Визначення терміну *цифровий аудіовізуальний документ*

Основними категоріями, покладеними в основу визначення *цифрового аудіовізуального документу* є поняття *аудіовізуальний документ* та *цифровий*.

За ДСТУ 2732:2004 «Діловодство і архівна справа. Терміни та визначення» *аудіовізуальний документ* – це документ, зміст якого представлено у вигляді зображення і (або) запису звуку, для фіксування і (або) відтворювання якого застосовують відповідну апаратуру.

Цифровий (від англ. digital), який вживають на позначення електронної технології, за допомогою якої генеруються, зберігаються й обробляються дані у вигляді рядків нулів і одиниць

Цифровий аудіовізуальний документ

документ, що містить зображувальну і (або) звукову інформацію, яка фіксується, передається і відтворюється за допомогою цифрових технологій і пристроїв.

Термін є спорідненим за семантикою, але вузчим і підпорядкованим поняттю *аудіовізуальний документ*.

Цифровий аудіовізуальний документ, є *підвидом* аудіовізуального документа, що дозволяє розглядати його як повноправний елемент архівного фонду.

Класифікація цифрових аудіовізуальних документів як об'єктів комплектування

Ознаки класифікації документів, що характеризують
особливості доступу до них, відповідно з якими
організується фонд

- локальні (з індивідуальним зйомним носієм: компакт-диски, зовнішні жорсткі диски тощо);
- та мережеві (без індивідуального носія, розміщені на технічних засобах утворювачів (власників) документів або в мережі Інтернет).

Правовий аспект формування НАФ цифровими аудіовізуальними документами

Основні протиріччя і проблеми пов'язані з тим, що в Україні й досі не створено єдиного правового простору, який регулює відносини між авторами, архівами-виробниками цифрових аудіовізуальних документів і користувачами, а практика архівів значно випереджає законотворчу діяльність.

Закон України «Про обов'язковий примірник документів»

не визначає чіткої супідрядності *аудіовізуальна продукція* – *цифровий аудіовізуальний документ*, що, в свою чергу, допускає вільне тлумачення виробниками обов'язків із доставлянням цих документів як примірника аудіовізуальної продукції;

обмежує коло одержувачів аудіовізуальних документів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного та державним фондом фільмів при Держкіно України.

Можливе рішення

Визначити нормативно за ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного, як методичним та координаційним центром архівних установ у роботі з аудіовізуальними документами, право розподіляти обов'язкові примірники документів в архіви відповідно до їх профілю.

Закон України

«Про авторське право та суміжні права»

- обмежує можливості архівів стосовно організації дистанційного доступу користувачів до електронних документів;
- забезпечення електронної доставки документів;
- їх оцифрування та довготривалого зберігання.

Можливе рішення

- створення системи комплектування, основаної на спеціальному договорі з авторами (авторський договір), за яким вони добровільно надають документи в архіви ;
- в рамках розвитку авторської договірної діяльності укладання і регулярне поновлення архівами *правових реєстрів*, які характеризуватимуть кожний цифровий аудіовізуальний документ як об'єкт правовідносин.

Суттєвою перешкодою формуванню НАФ цифровими аудіовізуальними документами регіонального рівня є брак технічного та кадрового забезпечення у більшості архівів.

Тому все відчутною стає потреба в корпоративній взаємодії архівів у формуванні цифрового сегменту НАФ.

Можливе рішення

Створення на базі ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного централізованого сховища.

- За ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного закріпити координуючі функції та завдання щодо забезпечення збереженості, повноцінного захисту та доступу до цифрових аудіовізуальних документів, що належать до фондів державних архівів.
- За державними архівами зберігатимуться не тільки функції управління їх цифровими аудіовізуальними документами, але й право самостійно визначати політику, темпи і специфіку комплектування цими документами.

Дякую за увагу !

Ємельянова Тетяна Олександрівна,
заступник директора
Центрального державного кінофотофоноархіву України
імені Г. С. Пшеничного

E-mail: temelyanova@tsdkffa.archives.gov.ua

Телефон: +38(044) 275-12-11